

Повна назва: Комерційна діяльність на ринку товарів і послуг:

- комерційна діяльність і торгівля;
- товарознавство біржових товарів.

Статус: вибіркова.

Мета: набуття майбутніми фахівцями комплексу знань з особливостей ведення комерційної діяльності підприємств на ринку товарів і послуг в сучасних економічних умовах та формування економічного мислення, адекватного ринковим відносинам, формування навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з практичною комерційною діяльністю, зокрема біржовою.

Завдання дисципліни: пізнання основ комерційної діяльності як науки, її предмету, методів та функцій; аналіз закономірностей розвитку ринкової економіки як основи функціонування різних сучасних господарських систем; характеристика основних рис та особливостей розвитку комерційної діяльності; розкриття закономірностей суспільного відтворення, економічного зростання та циклічних коливань в економіці; сучасні процеси господарчих зв'язків та шляхи вирішення проблем комерційної діяльності.

Обсяг, методики, і технології викладання дисципліни:

Тематичний план дисципліни «Комерційна діяльність на ринку товарів і послуг» складається з 4-х змістових модулів, кожен з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом і взаємозв'язками.

Для організації навчального процесу та визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються наступні форми та методи навчання:

1) *лекційні заняття*, на яких викладається теоретичний матеріал, наводяться практичні приклади; заняття проводяться з використанням технічних та програмних засобів;

2) *семінарські (практичні) заняття*, що передбачають підготовку теоретичних та практичних питань з менеджменту персоналу та їх обговорення в аудиторії.

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, при якій організовується дискусія навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті оцінюються самостійно підготовлені студентами виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію, вміння організувати дискусію з аудиторією тощо.

На практичному занятті організовується детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – це тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язування їх студентами на занятті.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання;

3) *консультації*, які проводяться з метою допомоги студентам у виконанні їх індивідуальних завдань та роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу, відпрацювання студентами пропущених занять тощо.

Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви розділів та тем	Всього годин	За формами занять, годин					Самостійна робота студента
			Аудиторні					
			лекційні	семінарські	практичні	лабораторні		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Комерційна діяльність на оптовому ринку товарів і послуг: теорія і практика								
1	Комерційна діяльність: категорія, принципи та чинники її розвитку	2	2	-	-	-	-	
2	Організація комерційної діяльності в торгівлі	10	2	-	2	-	6	
3	Товари і послуги як об'єкти комерційної діяльності	10	2	-	2	-	6	
4	Організаційні засади функціонування оптового ринку	16	4	-	4	-	8	
5	Організація оптових закупівель товарів	8	2	-	2	-	4	
6	Основи формування асортименту товарів на підприємствах оптової торгівлі і керування товарними запасами	12	2	-	2	-	8	
7	Організація оптового продажу товарів та їх постачання в роздрібну торговельну мережу	16	4	-	2	-	10	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Комерційна діяльність у роздрібній торгівлі								
	Побудова та розміщення роздрібно-торгівельної мережі	10	2	-	2	-	6	
	Комерційні служби роздрібно-торгівельних підприємств	10	2	-	2	-	6	
	Система послуг у роздрібній торгівлі як спосіб стимулювання продажів товарів	10	2	-	2	-	6	
	Форми та методи досягнення комерційного успіху	12	2	-	2	-	6	
	Комерційний ризик і шляхи його пом'якшення	10	2	-	2	-	6	
	Ефективність комерційної діяльності	9	2	-	2	-	5	

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Теоретичні засади біржової комерційної діяльності							
1	Історія та новітні тенденції розвитку біржової комерційної діяльності (торгівлі)	10	2	-	2	-	6
2	Біржова справа і становлення біржового товарного ринку в Україні	10	2	-	2	-	6
3	Нормативно-правове забезпечення біржової комерційної діяльності	12	2	-	2	-	8
4	Біржі як елемент інфраструктури ринку	18	4	-	4	-	10
5	Біржові операції та комерційні угоди	20	4	-	4	-	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Організаційно-економічні аспекти біржової справи							
7	Біржовий товар та суб'єкти біржових операцій	10	2	-	2	-	6
9	Організація біржових торгів	10	2	-	2	-	6
10	Система розрахунків та процедура поставки за біржовими контрактами	14	2	-	2	-	10
11	Сучасні технології біржової торгівлі	10	2	-	2	-	6
12	Державне регулювання біржової торгівлі	6	2	-	2	-	2
Всього		255	56		50		149

Знання та навички:

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- основи комерційної діяльності підприємств на ринку товарів і послуг;
- комерційні процеси, які здійснюються у торгівлі, їх особливості;
- особливості, основні форми та методи оптової та роздрібною торгівлі;
- особливості функціонування
- види договорів та угод, які укладаються в процесі комерційної роботи;
- систему показників аналізу ефективності комерційної діяльності підприємств;
- методiku планування товарних запасів та управління ними;
- основні види комерційних ризиків та їх вплив на комерційну діяльність підприємств;

- основну законодавчу та нормативну базу, що регламентує комерційну діяльність підприємств;

- сутність та особливості біржової торгівлі;

- світовий досвід функціонування та регулювання біржового ринку, основні віхи розвитку біржового ринку в Україні на шляху їх поліпшення;

- систему законодавчо-правового регулювання біржового ринку країни;

- складові біржових угод та їх сутність;

- види бірж, їх характеристику за різними ознаками (зокрема: товарної, фондової та валютної бірж і т.д.) та основні функції;

- вимоги до біржових товарів, їх особливості та класифікацію, в першу чергу агропродовольчої групи;

- організаційну структуру бірж, біржове посередництво;

- технологію біржової торгівлі, показники, що характеризують процес біржового торгу;

- сутність процесу хеджування, базису при хеджуванні;

- зміст котирування цін на біржі, ціноутворюючі фактори, способи прогнозування цін;

- тенденції удосконалення біржового ринку в світі та Україні тощо.

По закінченню вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- раціонально організовувати комерційні процеси у торгівлі;

- ефективно вести комерційну діяльність, здійснювати комерційні операції і торгові процеси у сфері товарного обігу;

- організувати та впровадити найбільш ефективні форми та методи оптового та роздрібного продажу товарів, засоби стимулювання;

- ефективно формувати товарні запаси та управляти ними;

- застосовувати у практичній діяльності показники оцінки ефективності комерційних угод та комерційної діяльності;

- здійснювати контроль і оцінку комерційної діяльності підприємств;

- вдало здійснювати планування комерційної діяльності на підприємстві;
- використовувати законодавчу та нормативну базу, яка регламентує комерційну діяльність підприємств на ринку товарів і послуг;
- характеризувати види біржових угод (спот, форвард, ф'ючерс, опціон);
- аналізувати організацію біржових торгів;
- провадити стандартизацію (кількісну – формувати партії (лоти) товарів, якісну (встановлювати відповідність стандартам та біржовим параметрам стандартизації товарів за якістю);
- розраховувати фінансові результати за біржовими угодами для конкретних умов;
- визначати товарну структуру біржової торгівлі;
- застосовувати основні методи біржового котирування цін, визначати цінову стратегію на біржі, здійснювати біржове хеджування;
- провадити аналіз стану торгівельної діяльності бірж;
- аналізувати, обґрунтовувати і виявляти проблемні питання біржової торгівлі тощо

Кількість годин (кількість кредитів ЄКТС): На вивчення навчальної дисципліни «Комерційна діяльність на ринку товарів і послуг» відводиться 255 годин / 8,5 кредитів ECTS, зокрема на:

- блок «Комерційна діяльність і торгівля» - 135 годин / 4,5 кредити ECTS;
- блок «Товарознавство біржових товарів» - 120 годин/ 4,0 кредити ECTS.

Види робіт: Контроль за рівнем засвоєння матеріалу та знань студентів проводиться у таких формах: виконання індивідуальних завдань; виконання самостійних письмових аудиторних робіт; усні відповіді на семінарських (практичних) заняттях; виконання письмових модульних контрольних робіт;

залік (блок «Товарознавство біржових товарів»), іспит (блок «Комерційна діяльність і торгівля»).

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Комерційна діяльність на ринку товарів і послуг» передбачають лекційні, практичні (семінарські заняття), а також самостійну роботу і виконання індивідуальних завдань.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль. Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах: 1) оцінювання знань студента під час практичних та семінарських занять; 2) виконання індивідуального завдання; 3) проведення поточного модульного контролю; 4) проведення підсумкового контролю.

Оцінювання проводиться за 100-бальною накопичувальною шкалою за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблеми; ступінь засвоєння фактичного матеріалу; ознайомлення з рекомендованою та додатковою літературою; вміння поєднувати теорію з практикою при розв'язанні задач; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінювання знань студента під час практичних та семінарських занять має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є: систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять; виконання завдань для самостійного опрацювання; рівень виконання модульних завдань.

Проведення поточного модульного контролю включає поточний (відповідно визначеному змістовному модулю), модульний та підсумковий контроль результатів навчання. Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять.

Модульний контроль (колоквіум) проводиться з урахуванням даних поточного контролю за відповідний модуль і має на меті оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Підсумкова кількість балів за змістовий модуль виставляється як сума балів за всіма формами контролю плюс оцінка за модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль з дисципліни «Комерційна діяльність на ринку товарів і послуг» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку та іспиту в 15 триместрі, у терміни, відповідно затвердженого графіку навчального процесу.

Оцінювання:

- блок «Товарознавство біржових товарів» (залік)

Форма контролю	Максимальна оцінка одиниці контролю	Кількість заходів	Сума балів
Доповідь на семінарських (практичних) заняттях	5	2	10
Усне опитування на семінарських (практичних) заняттях	5	6	30
Творчо-пошукова робота	10	1	10
Виконання письмової модульної контрольної роботи	10	2	20
Загальна кількість балів			70
Залік			30
Всього за триместр			100

- блок «Комерційна діяльність і торгівля» (іспит)

Форма контролю	Максимальна оцінка одиниці контролю	Кількість заходів	Сума балів
Доповідь на семінарських (практичних) заняттях	5	1	5
Усне опитування на семінарських (практичних) заняттях	5	5	25
Творчо-пошукова робота	10	1	10
Виконання письмової модульної контрольної роботи	10	2	20
Загальна кількість балів			60
Іспит			40
Всього за триместр			100

Викладач:

Скупський Руслан Миколайович – доктор економічних наук, доцент, професор (б.в.з.) кафедри управління земельними ресурсами.

Освіта: вища. Закінчив: 1994 р. - Український державний аграрний університет (м. Київ) за спеціальністю – «Агрономія»; 1996 р. - Інститут післядипломної освіти керівників і спеціалістів агропромислового комплексу (м. Київ) за спеціальністю – «Економіка підприємства АПК».

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему «Інноваційний розвиток промислового овочівництва в аграрних підприємствах: теорія, методологія, практика» за спеціальністю – 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) захистив у травні 2013 р.

Стаж науково-педагогічної роботи у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації – понад 20 років.

Наукові інтереси: проблеми регіональної економіки та інвестиційно-інноваційного розвитку агропродовольчої сфери.

Автор більш ніж 70 наукових публікацій у фахових виданнях, у т.ч. 1 одноосібної та 2-х колективних монографій, 1 навчального посібника з грифом МОН України.

За вагомий особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів та плідну науково-педагогічну діяльність у травні 2014 р. нагороджений Подякою МОН України.